

Obtožbe Rusije – kakšna so dejstva

Napad Rusije na Ukrajino je privedel do mednarodne osamitve Rusije, kar vključuje tudi Natovo prekinitev vseh oblik praktičnega sodelovanja z Rusijo.

Da bi odvrnila pozornost od svojih dejanj, je Rusija proti Natu navedla vrsto obtožb, ki temeljijo na potvarjanju dejstev in povsem prezrejo stalna prizadevanja, ki jih Nato vlaga v vzpostavitev partnerstva z Rusijo.

Prav tako je Rusija brez vsake osnove napadla legitimnost ukrajinskih oblasti in uporabila silo za zavzetje dela ozemlja Ukrajine.

V tem dokumentu pojasnjujemo dejstva.

Odnosi med Natom in Rusijo

Rusija trdi, da jo skuša Nato že več let postaviti v obroben mednarodni položaj.

Vse od zgodnjih devetdesetih let prejšnjega stoletja si je zavezništvo vztrajno prizadevalo z Rusijo vzpostaviti sodelovanje na področjih skupnega interesa in se zavzemalo za strateško partnerstvo.

Še pred razpadom Sovjetske zveze in Varšavskega pakta se je Nato začel odpirati navzven in ponudil dialog namesto konfrontacije, kot je bilo jasno rečeno na vrhu Nata v Londonu julija 1990 (za deklaracijo klikni [tukaj](#)). V letih za tem je zavezništvo spodbujalo dialog in sodelovanje z oblikovanjem novih forumov, Partnerstva za mir (Pzm) in Evroatlantskega partnerskega sveta (EAPC), ki sta bila odprta za vso Evropo, vključno z Rusijo (za temeljne listine Pzm klikni [tukaj](#) in [tukaj](#)).

V znak edinstvene vloge Rusije v evroatlantski varnosti sta leta 1997 Nato in Rusija podpisala Temeljno listino o medsebojnih odnosih, sodelovanju in varnosti ter z njo ustanovila Stalni skupni svet NATO-Rusija. Leta 2002 sta ta odnos še nadgradila in ustanovila Svet Nato-Rusija (NRC). (Ustanovno listino lahko preberete [tukaj](#), Rimsko deklaracijo, s katero je bil ustanovljen NRC, pa [tukaj](#).)

Vse od ustanovitve NRC sta Nato in Rusija sodelovala pri vprašanjih, od boja proti drogam in boja proti terorizmu, do reševanja podmornic in civilnokriznega načrtovanja. Nobenemu drugemu partnerju ni bil ponujen primerljiv odnos.

Nato Rusije ne le, da ni odrival na obrobje, pač pa jo je obravnaval kot privilegirano partnerico.

Natov nadaljnji obstoj in širitev

Ruski predstavniki pravijo, da bi Nato ob koncu hladne vojne morali razpustiti in da vstop novih zaveznic iz Srednje in Vzhodne Evrope ogroža varnost Rusije.

Nata po hladni vojni niso razpustili, ker so njegove članice želele ohraniti vez, ki je zagotavljala varnost in stabilnost na čezatlantskem območju, kot jasno pove Londonska deklaracija: »Še naprej moramo ostati enotni in ohraniti dolgotrajen mir, ki ga uživamo že štiri desetletja.« Ob spoštovanju vrednot, ki so ga vedno vodile, je Nato postal več kot zgolj močno vojaško zavezništvo: postal je politični forum za dialog in sodelovanje.

Natova politika odprtih vrat je in vedno bo temeljila na svobodni odločitvi evropskih demokracij. Ko se je Ukrajina odločila za »neblokovsko politiko«, je Nato to odločitev v celoti spoštoval. Dolgoletne trditve Rusije, da je Nato skušal Ukrajino prisiliti v svoje vrste, so bile in ostajajo povsem neresnične.

Nato je izpolnil pogoje 10. člena Severnoatlantske pogodbe (na voljo [tukaj](#)), ki navaja, da zaveznice »s soglasnim dogovorom lahko povabijo katero koli drugo evropsko državo, ki bi lahko prispevala h krepitvi načel te Pogodbe ter prispevala k varnosti severnoatlantskega območja, da pristopi k tej Pogodbi.«

Med letoma 1952 in 2009 so se evropske države ob šestih priložnostih odločile, da zaprosijo za članstvo na podlagi demokratičnega procesa in spoštovanja pravne države. Članice Nata so se soglasno odločile, da jih sprejmejo.

Širitev Nata in EU je narodom iz Srednje in Vzhodne Evrope pomagala, da so se lotili zahtevnih reform, ki so bile potrebne pred pristopom. Njihovim državljanom je pomagala, da lahko uživajo v prednostih demokratičnega odločanja, pravne države in znatne gospodarske rasti. Ta prizadevanja so Evropo bolj kot kdaj koli prej približala cilju, da postane enotna, svobodna in mirna.

To vizijo je v Ustanovni listini podprla tudi Rusija. Zavezala se je k »oblikovanju skupnega prostora varnosti in stabilnosti v Evropi, brez ločnic ali vplivnih območij,« in k »spoštovanju suverenosti, neodvisnosti in ozemeljske celovitosti vseh držav ter njihove neodtujljive pravice, da se same odločijo, kako si bodo zagotavljale lastno varnost«.

V nasprotju s temi zavezami zdaj kaže, da skuša Rusija ponovno ustvariti vplivno območje z zasedbo dela Ukrajine, vzdrževanjem številčne vojske na njenih mejah in zahtevami, »da Ukrajina ne sme biti v nobenem bloku«, kot je nedavno izjavil ruski zunanji minister Sergej Lavrov.

Ruske trditve o Natovih obljubah, da se ne bo širil

Ruski predstavniki trdijo, da so predstavniki ZDA in Nemčije leta 1990 obljubili, da se Nato ne bo širil v Vzhodno in Srednjo Evropo ter da v bližini meje z Rusijo ne bo gradil vojaške infrastrukture ali nameščal stalnih sil.

Taka obljuba nikoli ni bila dana in za trditve Rusije niso bili predloženi nikakršni dokazi. Če bi Nato dal tako obljubo, bi le-ta morala biti dana v obliki uradne, pisne odločitve vseh Natovih zaveznic. Poleg tega se je zamisel o širitvi Nata pojavila leta po ponovni združitvi Nemčije. V času, ko naj bi bile po besedah Rusije te obljube dane, te teme sploh še ni bilo na dnevnem redu.

Trditve o Natovih obljubah, da ne bo gradil infrastrukture v bližini Rusije, so prav tako netočne. V Ustanovni listini je Nato ponovil, da »bo v sedanjem in predvidenem prihodnjem varnostnem okolju zaveznitvo izvajalo svojo kolektivno obrambo in druge naloge z zagotavljanjem potrebne medsebojne povezljivosti, združevanja ter zmogljivosti za okrepitev, namesto z dodatno stalno namestitvijo obsežnih bojnih sil. Skladno s tem bo potrebovalo ustrezno infrastrukturo, primerno za zgornje naloge. Iz tega razloga so okrepitev možne, kadar je to potrebno, v primeru obrambe pred grožnjo agresije pri misijah v podporo miru v skladu z Ustanovno listino Združenih narodov in temeljnimi načeli OVSE, pa tudi v primeru vaj, ki so skladne z dopolnjeno Pogodbo o konvencionalnem orožju v Evropi, določbami Dunajskega dokumenta iz leta 1994 in medsebojno dogovorjenimi ukrepi za preglednost.«

Nato je tudi dejansko podprl nadgradnjo vojaške infrastrukture, kot so letalske baze, v državah, ki so se vključile v zaveznitvo, sorazmerno z zahtevami po okrepitvi oz. zahtevami vaj. Vendar pa so edine bojne sile, ki so stalno nameščene na ozemlju novih članic, zgolj njihove lastne oborožene sile.

Še pred ukrajinsko krizo so bila edini običajno vidni znak sil zaveznitva v novih članicah Natova letala, ki so se v baltskih državah uporabljala za nadzor in varovanje zračnega prostora. Teh minimalnih obrambnih sredstev pa ni mogoče opredeliti kot obsežne bojne sile v pomenu Ustanovne listine.

Odkar se je začela kriza, je Nato naredil ustrezne korake za boljše poznavanje situacije in podporo obrambi naših vzhodnih članic. Tudi to je povsem v skladu z Ustanovno listino in je neposreden rezultat vojaških ukrepov Rusije za destabilizacijo.

In ne nazadnje, Listina navaja tudi, da »bo Rusija podobno omejevala razmeščanje svojih konvencionalnih sil v Evropi«. Napad Rusije na Ukrajino predstavlja očitno kršitev te zaveze, ravno tako kot njeno enostransko prenehanje spoštovanja Pogodbe o konvencionalnem orožju v Evropi.

Ruske trditve, da je Nato ignoriral njene pomisleke glede protiraketne obrambe

Nato ni ignoriral pomislekov Rusije. Ravno nasprotno. Zavezništvo si je stalno prizadevalo za sodelovanje z Rusijo na področju protiraketne obrambe. Na vrhu v Lizboni leta 2010 so predsedniki držav in vlad članic Nata »sklenili razvijati zmogljivosti protiraketne obrambe za zaščito evropskih članic Nata, njihovega prebivalstva, ozemelj in oboroženih sil ter Rusijo povabili k sodelovanju.« (Deklaracija je na voljo [tukaj](#)).

To je bilo ponovno izpostavljeno tudi na vrhu v Chicagu maja 2012 ([tukaj](#)), kjer so voditelji izpostavili, da bo Nato »še naprej spodbujal sodelovanje na področju protiraketne obrambe v duhu medsebojnega zaupanja in vzajemnosti« in so izrecno poudarili, da Natova protiraketna obramba »ne bo ogrozila ruskih zmogljivosti za strateško odvrčanje.«. Nato je predlagal tudi ureditev preglednosti, vključno z oblikovanjem dveh združenih centrov za zmogljivosti protiraketne obrambe Nata in Rusije. Rusija je te ponudbe zavrnila.

Deklaracije, sprejete na vrhah Nata so več kot le politične obljube in opredeljujejo Natove politične smernice. Namesto, da bi Rusija sprejela Natovo ponudbo za sodelovanje, je nastopala z argumenti, ki pozabljajo tako na fizične zakonitosti kot na predstavljeno Natovo politiko. Ruski neodvisni vojaški strokovnjaki so jasno povedali, da Natov program protiraketne obrambe nikakor ne more ogroziti Rusije ali zmanjšati učinkovitosti njenih sil za strateško odvrčanje. Ruska vlada je protiraketno obrambo raje uporabila kot izgovor za obtoževanja kot pa priložnost za partnerstvo.

Ruski očitki glede legitimnosti Natovih vojaških dejavnosti – Libija

Pri iskanju opravičila za svoje nezakonito početje na Krimu je Rusija napadla legitimnost nekaterih Natovih operacij.

Sem spada tudi Natova operacija iz leta 2011 za zaščito civilistov v Libiji. Natova operacija je potekala skladno z resolucijama Varnostnega sveta Združenih narodov št. [1970](#) in [1973](#), ki se obe sklicujeta na 7. poglavje Ustanovne listine Združenih narodov, in katerima Rusija ni nikoli nasprotovala. Predsednik Putin je pred kratkim obtožil Nato, da z bombardiranjem Libije krši obe resoluciji. To nikakor ni res.

Skladno z resolucijo št. 1973, lahko Nato »izvede vse potrebne ukrepe« za »zaščito civilistov in s civilisti poseljenih območij, ki jim grozijo napadi« in točno to je Nato tudi storil ob politični in vojaški podpori držav v regiji ter držav članic Arabske lige.

Po spopadu je Nato sodeloval z Mednarodno preiskovalno komisijo ZN za Libijo, ki ni odkrila nobene kršitve resolucije VSZN št. 1973 ali mednarodnega prava, ampak je ugotovila, da je »Nato izvedel izjemno natančno operacijo, jasno odločen, da se izogne žrtvam med civilisti.«

Ruski očitki glede legitimnosti Natovih vojaških dejavnosti – Kosovo

Natova operacija povezana s Kosovom je sledila več kot enoletnim prizadevanjem ZN in Kontaktne skupine (katere članica je bila tudi Rusija), za iskanje mirne rešitve. Varnostni svet ZN je večkrat označil etnično čiščenje na Kosovu ter naraščajoče število beguncev kot ogrožanje mednarodnega miru in varnosti. Natova operacija Zavezniška sila se je začela kljub temu, da Varnostni svet tega ni odobril, z namenom preprečiti obsežne in trajajoče kršitve človekovih pravic ter pobijanje civilistov.

Operacija Kfor pod vodstvom Nata, ki je sledila letalski operaciji in v kateri je na začetku sodelovala tudi Rusija, je potekala skladno z odobritvijo ZN (resolucija št. [1244](#)) z namenom zagotoviti varno in zaščiteno okolje na Kosovu. To je privedlo do skoraj desetletnih diplomatskih prizadevanj pod okriljem ZN, da bi našli ustrezno politično rešitev in uredili končni status Kosova, kot to določa resolucija VSZN št. 1244.

Operacija na Kosovu je sledila obsežnim razpravam, v katerih je sodelovala celotna mednarodna skupnost, ki se je ukvarjala z dolgotrajno krizo. Na Krimu je Rusija brez dokazane krize in brez poskusa pogajanj glede kakršne koli rešitve obšla celotno mednarodno skupnost, vključno z ZN, in preprosto zasedla del ozemlja druge države.

Ruske trditve, da so ukrajinske oblasti nelegitimne

Sedanjega ukrajinskega predsednika in vlado je s pretežno večino potrdil ukrajinski parlament (s 371 glasovi od 417 prisotnih) 27. februarja 2014, vključno s poslanci Stranke regij.

Ta parlament je bil izvoljen 28. oktobra 2012. Rusko Ministrstvo za zunanje zadeve je takrat izjavilo, da so volitve potekale »mirno, brez vsakršnih izgedov ter v skladu s splošno sprejetimi standardi« in »so potrdile zavezanost Ukrajine demokraciji in pravni državi«. Izjavo v ruščini lahko preberete [tukaj](#).

Parlament, ki ga je Rusija takrat štela za legitimnega, zdaj torej težko označi za nelegitimnega.

Ruske trditve, da je bil tako imenovani referendum na Krimu zakonit

Uradna Rusija trdi, da je bil tako imenovani referendum na Krimu 16. marca zakonit.

Glede na ukrajinsko ustavo (ki je na voljo v ukrajiniščini [tukaj](#), v ruščini [tukaj](#), in v angleščini [tukaj](#)) je bil referendum nezakonit. Ustava pravi, da se vprašanja, povezana »s spreminjanjem ozemlja Ukrajine rešujejo izključno z vse-ukrajinskim referendumom.« Krim ima, kot del Ukrajine, status avtonomne republike, vendar pa mora vsa vprašanja, povezana z njegovimi oblastmi reševati ukrajinski parlament (134. člen) in tudi krimsko ustavo mora potrditi ukrajinski parlament (135. člen).

Poleg tega je tako imenovani referendum v nekaj tednih sklicalo samooklicano vodstvo Krima, ki so ga na oblast postavili oboroženi ruski vojaki, potem ko so zasedli vladna poslopja.

Ruske trditve, da je bila zasedba Krima upravičena z mnenjem Meddržavnega sodišča o neodvisnosti Kosova.

Ruski voditelji trdijo, da je precedens za tako imenovano deklaracijo o neodvisnosti Krima svetovalno mnenje Meddržavnega sodišča o neodvisnosti Kosova (spletno besedilo [tukaj](#)).

Vendar pa je sodišče jasno navedlo, da njegovo mnenje ni precedens. Na sodišču so povedali, da so dobili »ozko in natančno« vprašanje glede neodvisnosti Kosova, ki pa ne vključuje širših pravnih posledic te odločitve.

Sodišče je izpostavilo okoliščine, v katerih bi bile zahteve po neodvisnosti nezakonite. To vključuje tudi primer »če so ali bi bile te zahteve povezane z nezakonito uporabo sile«. Primer »nezakonite uporabe sile« bi bil vdor na ozemlje sosednje države ali njena zasedba – kar je točno to, kar je Rusija storila.

Poleg tega je proces, ki je privedel do razglasitve neodvisnosti Kosova, trajal več let in je vključeval obsežen proces, ki so ga vodili Združeni narodi. Ruske trditve ne upoštevajo nobenega od teh dejstev.

Sektor za javno diplomacijo – oddelek za tisk in medije

Tel.: +32(0)2 707 1010/1002

E-pošta: moc@hq.nato.int

#NATO